

9. Кашуба В. А. Биостатические и гониометрические показатели детей старшего дошкольного возраста с функциональными нарушениями опорно-двигательного аппарата / В. А. Кашуба, Е. М. Бондарь // Физическое воспитание студентов. – 2009. – № 2. – С. 26–28.
10. Козина Ж. Л. Основные положения авторского курса подготовки беременных к естественным здоровым родам “Раскрытие цветка” / Ж. Л. Козина // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наукова монографія / за ред. С. С. Єрмакова. – Х. : ХДАДМ (ХХП), 2008. – № 3. – С. 81–92.
11. Козина Ж. Л. Методика гімнастики у віршах “Маленькі чарівники” для дітей 1–3 років / Ж. Л. Козина, В. Ю. Козін // Теорія та практика фізичного виховання. – Х. : ХДПУ, 2001. – № 2, 4. – С. 35–44.
12. Козина Ж. Л. Маленькие волшебники / Ж. Л. Козина, В. Ю. Козин. – 3-е изд., дополн. – Х., 2009. – 80 с. : ил. – (Приложение: видеофильм “Маленькие волшебники”).
13. Козина Ж. Л. Рождение ребенка / Ж. Л. Козина, В. Ю. Козин. – Х., 1998. – 72 с.
14. Козина Ж. Л. Чудо природы. Динамическая гимнастика и плавание для самых маленьких / Ж. Л. Козина, В. Ю. Козин. – Х., 2009. – 32 с. : ил. – (Приложение: видеофильм “Чудо природы”).
15. Коробейников Г. В. Вікові особливості розумової працездатності людини / Г. В. Коробейников // Фізіол. журн. – 1999. – Т. 45, № 5. – С. 107–111.
16. Коробейников Г. В. Вікові особливості функціональної організації основних видів діяльності людини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра біол. наук : 03.00.13 / Г. В. Коробейников ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2000. – 26 с.
17. Коробейников Г. В. Возрастные особенности психофизиологических механизмов умственной работоспособности / Г. В. Коробейников, Г. П. Федько // Пробл. старения и долголетия. – 2003. – Т. 12, № 3. – С. 294–301.
18. Коробейников Г. В. Психофизиологическая организация деятельности человека : монография / Г. В. Коробейников. – Белая Церковь, 2008. – 138 с. – Библиогр.: с. 127–137.
19. Лизогуб В. С. Формування психофізіологічних функцій в онтогенезі / В. С. Лизогуб, М. В. Макаренко // Фізіол. журн. – 2006. – Т. 52, № 2. – С. 76; Онтогенез нейродинамічних функцій людини / [В. С. Лизогуб, Д. М. Харченко, С. М. Хоменко та ін.] // Фізіол. журн. – 2002. – Т. 48, № 2. – С. 123–124.
20. Мицкан Б. М. Руханкова абетка : навч.-метод. посіб. / Б. М. Мицкан, Г. Презлята-Воробей. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 64 с.
21. Мицкан Б. М. Концепція тіла в контексті здоров'я і краси людини / Б. М. Мицкан, О. Я. Фотуйма // Молода спортивна наука України. – 2007. – С. 216–221.
22. Серцевий ритм при розумовій діяльності учнів молодшого шкільного віку / [М. В. Макаренко, В. М. Киенко, В. С. Лизогуб, С. М. Хоменко] // Фізіол. журн. – 2002. – Т. 48, № 2. – С. 41–42.
23. Фрулева Ю. П. Влияние экспрессивной динамической гимнастики на психофизическое развитие детей первого года жизни / Ю. П. Фрулева // Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта : электронный журнал Камского государственного института физической культуры. – 2008. – № 7. – С. 12–18.

Рецензент: канд. наук з фіз. вих., доц. Випасняк І. П.

УДК 378/14: 796.032
ББК 74.580.055

Юрій Олійник

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Гармонійний розвиток та ефективне функціонування системи олімпійської освіти в будь-якій країні світу залежить від рівня олімпійської освіченості й обізнаності фахівців галузі фізичного виховання й спорту, які здатні формувати олімпійську свідомість підростаючого покоління. Вивчення специфіки підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації олімпійської освіти в рамках їхньої майбутньої професійної діяльності є пріоритетними для розвитку олімпійського руху загалом. Використання новітніх та доступних форм навчання й підготовки майбутніх учителів фізичної культури, а також урізноманітнення їхньої змістової частини дасть змогу отримати висококваліфікованого й конкурентоздатного фахівця.

Ключові слова: олімпійська освіта студентів, олімпійський рух, проблеми олімпійського руху: допінг, політика, екологія та надмірна комерціалізація.

Гармоничное развитие и эффективное функционирование системы олимпийского образования в любой стране мира зависит от уровня олимпийской образованности и осведомленности специалистов отрасли физического воспитания и спорта, которые способны формировать олимпийское сознание подрастающего поколения. Изучение специфики подготовки будущих учителей физической культуры к реализации олимпийского образования в рамках их будущей профессиональной деятельности является приоритетными для развития олимпийского движения в целом. Использование новейших и доступных форм учебы и подготовки будущих учителей физической культуры, а также разнообразие их смысловой части даст возможность получить высококвалифицированного и конкурентоспособного специалиста.

Ключевые слова: олимпийское образование студентов, олимпийское движение, проблемы олимпийского движения: допинг, политика, экология и избыточная коммерциализация.

Harmonious development and efficient functioning of the system of the Olympic education in any country of the world depends on the level of education and competency of experts in the sphere of physical education and sport, who are responsible for forming the outlook of the new generation. Studying the peculiarities of training future teachers of physical education according to the principles of the olympic education is the priority in the development of the olympic movement in general. Using innovative and available forms of teaching and training future teachers of physical education and also diversification of their contents will enable us to train highly qualified and competitive specialists.

Key words: Student Olympic education, the Olympic movement, the problems of the Olympic movement: doping, politics, ecology and excessive commercialization.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Сьогодні сфера фізичної культури і спорту України перебуває на переломному етапі розвитку, перспектива якого залежить від багатьох чинників, найважливішим з яких є рівень кадрового забезпечення діяльності спортивних організацій, установ і закладів, які керують процесом фізичного виховання та спортивною підготовкою громадян України. Це зумовлює потребу постійного вдосконалення якості підготовки нового покоління фахівців фізичної культури і спорту, які відповідатимуть сучасним вимогам та працюватимуть у ринкових умовах [1; 2; 3; 4; 5].

Інтеграція України в систему європейських стандартів освіти передбачає всебічний розвиток особистості, з акцентом на досягнення високого рівня готовності до виконання професійних завдань. Одним із способів формування такої особистості є реалізація олімпійської освіти в системі підготовки фахівців з фізичного виховання й спорту. Саме вони згодом працюватимуть з підростаючим поколінням, а ринок висуватиме їм щоразу більші вимоги до рівня олімпійської культури й свідомості. Пов'язано це також з тим, що Україна є однією з передових олімпійських держав світу, яка зобов'язана для підтримки статусу використовувати передові освітні технології та методики.

На нашу думку, слід вивчати проблеми реалізації олімпійської освіти серед студентів, які в майбутньому працюватимуть учителями фізичної культури в загально-освітніх школах. Вкрай важливо дізнатися думки провідних фахівців міжнародного олімпійського руху щодо форм реалізації олімпійської освіти в спортивних вузах й порівняти їх бачення з діючими вчителями фізичної культури. Такий підхід, на нашу думку, дасть змогу визначити пріоритетні напрями розвитку олімпійської освіти для студентів навчальних закладів з фізичного виховання і спорту, установити найбільш необхідні теми та розділи для вивчення й нарешті підготувати конкурентоздатного фахівця з належним рівнем олімпійської освіченості.

Вагомий внесок у розвиток системи олімпійської освіти в Україні здійснюють: В.Н.Платонов (1994, 2004, 2005), С.І.Гуськов (1994), М.М.Булатова (2002, 2006, 2007), В.М.Єрмолова (2007, 2011), Ю.Мічуда (2007), О.М.Вацеба (2007), С.Матвеев (2007), Є.Н.Пристапа (2007), С.Н.Бубка (2008), В.П.Юхимук (2009).

Потрібно зазначити, що вивчення предметів “Історія фізичної культури” та “Олімпійський і професійний спорт” на факультетах фізичного виховання і спорту та в спеціальних закладах освіти не повною мірою готує фахівця до реалізації олімпійської ос-

віти в системі навчальних закладів України. У процесі професійної підготовки студентів, що навчаються за напрямом “Фізичне виховання, спорт і здоров’я людини”, не враховується обсяг необхідних знань і професійно-організаційних умінь з олімпійської освіти, особливості підготовки фахівців у напрямі олімпійської освіти загалом.

Підготовка фахівців галузі фізичного виховання і спорту відображена в дисертаційних дослідженнях відомих науковців, а саме: М.М.Приймак (1992), А.Ф.Линенко (1996), С.В.Забарова (1999), М.Т.Данилко (2000), Л.О.Демінська (2001), Л.Я.Чеховська (2001), А.Г.Чорноштан (2002), П.Б.Єфімінко (2002), М.Януш (2004), Г.Р.Генсерук (2005), В. Сорока (2005), В.А.Магин (2006).

Зазначимо також, що в працях вищевказаних науковців мало уваги приділяється олімпійській освіті, сучасним проблемам олімпійського руху, а саме: застосування допінгу, екологічній безпеці Олімпійських ігор, втручання політики в процеси олімпійського руху, комерціалізації олімпійського й професійного спорту, що здійснює негативний вплив на ідеологію олімпізму. Не розкриваються можливості олімпійської освіти в боротьбі з гострими проблемами сучасного олімпійського руху, які були названі вище.

Формування обізнаності та ставлення майбутніх фахівців фізичної культури до проблем олімпійського руху, а також вміння боротися з ними засобами олімпійської освіти є надзвичайно важливим для вищої школи, що готує кадри, покликані невдовзі здійснювати реалізацію нових завдань галузі, які постають перед сучасним суспільством. Випускники навчальних закладів з фізичного виховання і спорту після закінчення свого навчання займаються управлінською, навчально-тренувальною, виховною й науковою діяльністю. Проте, на жаль, ми не знайшли наукових праць, присвячених олімпійській освіті у вищих навчальних закладах, у яких би належним чином розкривались проблеми олімпійського руху та пропонувались способи й шляхи їх вирішення. Аналіз практичної діяльності показує, що освітній процес у вищих навчальних закладах протікає зазвичай у відрив від проблем олімпійського руху, що негативно позначається на рівні обізнаності й підготовленості їх випускників.

Таким чином, актуальність порушеної проблеми зумовлена, з одного боку, важливістю підготовки майбутніх фахівців для реалізації олімпійської освіти у своїй професійній діяльності з обов’язковим вивченням проблем олімпійського руху, а з іншого – її недостатньою теоретико-методичною базою, що й спонукало нас до проведення досліджень у цьому напрямі.

Мета роботи – на основі експертних оцінок виявити важливість реалізації олімпійської освіти в підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Методи та організація дослідження. Із метою ефективної реалізації досліджень нами були застосовані такі методи досліджень: аналіз й узагальнення наукових джерел, метод експертних оцінок. Узгодженість розробленої нами анкети оцінювалась за допомогою коефіцієнта альфа Кронбаха α , а також визначались середнє арифметичне, дисперсія, стандартне відхилення та стандартна похибка.

Опитування експертів здійснювалось у два етапи. На першому етапі нами було проведено опитування фахівців міжнародного олімпійського руху й олімпійської освіти на предмет вивчення студентами проблем олімпійського руху й основ олімпійської освіти. Експертами стали учасники 50-ї сесії Міжнародної олімпійської академії в м. Олімпія (Греція).

Нами було розроблено анкету українською й двома офіційними мовами МОК (англійською та французькою). В опитуванні взяли участь 30 фахівців. Серед них працівники МОК, МОА, науковці й лектори з різних країн, а також працівників Національних олімпійських комітетів.

На другому етапі аналогічна анкети була запропонована вчителям фізичної культури, які проходили підвищення кваліфікації в Івано-Франківському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти, а також тренерам спортивних шкіл. Як і на першому етапі, ми охопили 30 фахівців.

Розроблена нами анкета містила 12 тверджень, які лежали в площині необхідності впровадження спецкурсів з олімпійської освіти для студентів факультетів фізичного виховання й визначали необхідність включення в зміст спецкурсу окремих розділів, присвячених вивченню сучасних проблем олімпійського руху, а саме: екологія, допінг, політика та надмірна комерціалізація олімпійського руху.

Для впорядкування, узагальнення й формалізації емпіричних даних та подальшого кількісного і якісного аналізу результати експериментального дослідження оброблялися методами математичної статистики й включали розрахунки таких статистичних параметрів: середнього арифметичного, визначення дисперсії, стандартного відхилення та стандартної похибки. Узгодженість розробленої анкети оцінювалась за допомогою коефіцієнта альфа Кронбаха, що становить $\alpha = 0,720$.

Результати дослідження. У результаті проведення опитування делегатів 50-ї сесії МОА в місті Олімпія (Греція), а також учителів фізичної культури Івано-Франківської області, нами були встановлені такі результати:

Запитання анкети “Чи потрібно реалізовувати олімпійську освіту у вищих навчальних закладах” іноземні фахівці підтримали на 100%, тоді як фахівці з України на 96,67%. Аналізуючи надалі бачимо, що 96,67% опитаних іноземців підтримують впровадження спецкурсів та інших навчальних програм з олімпійської освіти серед студентів спортивних спеціальностей, тоді як опитані в Україні підтримують запропоновані заходи на всі 100%.

Потрібно зазначити, що й українські, і зарубіжні фахівці зійшлись на рівній думці щодо необхідності розкриття в спецкурсі найбільш гострих проблем сучасного олімпійського руху, підтримавши дану ідею на 96,67%.

Цікавими також стали відповіді на твердження: “Як Ви гадаєте, чи повинен містити спецкурс розділ, пов’язаний з екологічними проблемами розвитку олімпійського руху та Олімпійських ігор”, яке було підтримано 90% іноземних та 86,67% українських фахівців. Щодо наступного твердження ми виявили, що 100% іноземних і 93,33% українських експертів підтримують розміщення в спецкурсах з олімпійської освіти розділу, який стосується вживання допінгу й боротьби з цим негативним явищем сучасного олімпійського спорту.

Досить цікавими виявились відповіді респондентів на запитання “Як Ви гадаєте, чи повинен містити спецкурс розділ, який розкриває політичні проблеми олімпійського руху сучасності”, що підтримали 96,67% опитаних іноземців та 73,33% українців.

Звернімо увагу, що 83,33% фахівців із-за кордону та 73,33% з України вважають за необхідне включити в спецкурс розділ, який розкриватиме проблеми надмірної комерціалізації олімпійського руху.

Подальший аналіз встановив, що 100% іноземних фахівців, на противагу 83,33% українським, вважають за необхідне включення в спецкурс розділу, який трактуватиме та популяризуватиме ідеали й цінності олімпізму. Разом із тим 93,33% іноземних фахівців вважають за доцільне включати в навчальні програми з фізичного виховання студентів різних спеціальностей розділи, які пов’язані з проблемами сучасного олімпійського руху, тоді як всього 66,67% українських фахівців підтримують таку думку.

Варто зауважити, що 96,67% іноземних і 90% українських фахівців вважають актуальною сьогодні реалізацію подібних спецкурсів у системі підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту. Подальший аналіз дав змогу виявити, що саме спецкурс є одним із найефективніших засобів реалізації олімпійської освіти у вищій школі.

Останнє запитання анкети об'єднало іноземних й українських фахівців довкола ідеї використання олімпійської освіти як засобу боротьби з негативними явищами олімпійського руху.

Висновки.

1. Олімпійська освіта сьогодні стає одним із складників національного виховання в багатьох країнах світу та може слугувати одним із шляхів формування громадянського суспільства в Україні, слугуючи при цьому національною ідеєю в період глибоких економічно-політичних і соціальних трансформацій у нашій державі.
2. Підвищена увага учасників 50-ї сесії МОА до проблем реалізації олімпійської освіти у вищій школі та її змістового наповнення, а також позитивна думка українських фахівців фізичної культури, свідчать про необхідність реалізації інноваційних навчальних проектів у системі олімпійської освіти молоді, особливо студентської.
3. Зважаючи на отримані результати, необхідно констатувати, що майбутній фахівець з фізичної культури повинен володіти комплексом знань, умінь і навичок, пов'язаних з реалізацією олімпійської освіти в рамках своєї майбутньої професійної діяльності. Високкокваліфікований учитель фізичної культури має орієнтуватися в головних принципах, ідеалах і цінностях олімпізму, бути компетентним і володіти науково-достовірною інформацією з проблем сучасного олімпійського руху.

Перспективи подальшого дослідження в цьому напрямку полягають у розробці й обґрунтуванні педагогічних умов реалізації олімпійської освіти в системі підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту вузами України.

1. Булатова М. М. Олімпійська освіта : метод. рек. / М. М. Булатова – К., 2002. – 37 с.
2. Высоцки Ц. Актуальность создания системы олимпийского образования в Польше / Ц. Высоцки // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту. – Минск, 2004. – С. 168–169.
3. Олійник Ю. Олімпійська освіта в Україні / Юрій Олійник // Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми розвитку руху “Спорт для всіх”: досвід, досягнення, тенденції”. – Тернопіль, 2007. – Т. 2. – С. 169–172.
4. Олійник Ю. Стан олімпійської освіти серед студентів України та Польщі / Юрій Олійник // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 84–93.
5. Олійник Ю. О. Сучасні проблеми спорту в Україні та олімпійське майбутнє держави / Ю. О. Олійник, В. С. Яцків // Збірник наук. праць. – Вип. VI. – Ч. II / Міжнар. екон.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука. – Рівне, 2009. – С. 41–50.
6. Приступа Е. Спорт инвалидов важная составляющая олимпийского образования / Е. Приступа // Наука в олимп. спорт. – К. : Олімпійська літ., 2007. – № 2. – С. 153–157.
7. Савченко В. Олимпийское образование детей младшего школьного возраста / В. Савченко, Н. Москаленко // Наука в олимп. спорт. – К. : Олімпійська літ., 2007. – № 2. – С. 96–100.
8. Томенко О. А. Елементи олімпійської освіти у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / О. А. Томенко. – Суми, 2008. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/PPMB/texts/2008-08/08taahei.pdf.
9. Фазлеев Н. Ш. Проектирование и реализация компетентно-ориентированого подхода к профессиональной подготовки педагога по физической культуре и спорту / Н. Ш. Фазлеев // Теория и практика физической культуры. – 2006. – № 7. – С. 40–44.
10. Georgiadis K. The implementation of Olympic Education Programs at world level / Kostas Georgiadis // Proceedings 59th International session for young participants. – Olympia, 2008. – P. 127–142.
11. Georgiadis K. 49 years of Olympic studies and Olympic education in the International Olympic Academy / Kostas Georgiadis // Proceedings 50th International session for young participants. – Olympia, 2010.

Рецензент: канд. пед. наук, доц. Тягур Р. С.